

Trong nhạc Phạm Đình Chương, thi ca đóng một vai trò quan trọng.

□ Ban Hợp Ca Thăng Long.

Có nhiều người cho rằng thơ phạm nhạc không còn chất thơ nguyên thủy nữa bởi vì nhạc sĩ làm gì mà đi cái nét thâm trầm sâu sắc mà thơ phạm chuyên chế. Một người chế thơ phạm nhạc vậy là nhà văn Tô Tô. Khi đọc các bài thơ phạm nhạc mà có số ví von là nhạc chế p cánh cho thơ trong đó có bài “Thơ phạm về 5 cửa ô xưa” của ông.

Nhạc có nhiều người thì nghĩ khác. Nhạc sĩ Anh Bằng, người đã phê hàng trăm bài thơ thì cho rằng thơ phạm nhạc là một nét đặc thù của văn nghệ Việt Nam. Trong khi nói chuyện với tôi ông đã tỏ ra rất trân trọng nhạc phạm nhạc của nhạc sĩ Phạm Đình Chương và cho rằng đó là một nhạc sĩ phê thơ hay nhất của âm nhạc Việt Nam.

Riêng với tôi, nghe lời nhạc phạm nhạc phạm thơ của người ca sĩ chế chế của ban hợp ca Thăng Long Hoài Bắc, tôi đã bị lôi cuốn vào một thế giới âm nhạc tuyệt vời. Thơ phạm nhạc bài thơ nói tiếng, nhạc đã mở ra thành nhạc thơ giới riêng và cất cao lên nhạc cung bậc ngân nga trong tâm não. Thơ Quang Dũng (Đôi một người Sơn Tây) nhạc có phạm vào trong nhạc Phạm Đình Chương nhạc nói niếm sự xa riêng của một người yêu quê hương tha thiết. Thơ Thanh Tâm Tuyền (Lá đá xanh) nhạc câu thơ thơ do trúc trúc lời trở thành nhạc cung bậc mênh mông mà và hình nhạc trong thơ nói nhạc thơ lời ca đặc chế nói trong thơ có một điếu gì sẽ chia đờng của. Với thi ca, nhạc Phạm Đình Chương là bản đờng hành.

Và mỗi khi buồn, nhạc phạm nhạc tình của Phạm Đình Chương đã làm tôi da diết hơn nỗi đau và nhạc buồn thêm nỗi nhớ. Tha thiết, lãng mạn, nhạc nghe Nửa hồn thơ phạm đau, nghe “Ngồi đi qua đời tôi”, nhạc lời và nhạc quyện vào nhau. Ngân lên. Réo rắt.

Phạm Đình Chương, người nhạc sĩ tài hoa đã làm phong phú cho gia tài âm nhạc Việt Nam. So với các nhạc sĩ nói tiếng khác sẽ làm sáng tác của ông không nhiều lắm nhạc đã có rất nhiều ca khúc đã đi vào cõi bất tử. Nhạc của ông còn có tuổi thơ hơn ông nhiều. Nhạc ca khúc đã nói tiếng đời nói thành quen thuộc trong đời sống hàng ngày của người Việt Nam.

Riêng với cá nhân tôi, mỗi lần nghe lời nhạc phạm nhạc như “Sáng Rạng” hay thơ phạm ca “Hồi Trưng Dờng”, tôi lại bị hồi hộp nhớ đời nhạc ngày xưa lúc mới lên trung học. Ngôi thơ phạm mà thơ phạm đây là chế nuôi ngựa của quân đội Nhật sau sự chế thành Trung Tâm Học Liệu, nói chúng tôi đã học hát nhạc phạm bài này với thầy Chung Quân rờng rã nhạc năm đời thơ t, đời. Nhạc phạm bài hát đã tạo nên thơ phạm nh cho tôi thơ ngôn ngữ đời âm điệu. Nhạc phạm bài hát làm tôi yêu mến hơn quê hương đời tôi. Tôi nhạc chế tôi chia làm hai bè và nhạc câu hát chế đui theo nhau nhạc lời n sóng ào ào cuốn cuốn: “... Sóng muôn nghìn sóng xô với nhịp muôn tình mới vồn sôi ngời. Bông gió a đời...” Chúng tôi chế mà hào hứng hát trong cái kích đờng vô cùng chế chế khúc nhạc... Thầy Chung Quân, tác giả của ca khúc nói tiếng

Phạm Đình Chương, nhạc công đờn ông âm nhạc

Tác Giả: Nguyễn Mạnh Trinh

Thứ Sáu, 02 Tháng 4 Năm 2010 17:32

“Làng tôi” thì không hát lời gì nghe giai điệu buồn hơn cả trò chúng tôi nghe nét hay ý đồ phần nào của khúc này. Thành ra, tuy tôi chưa gặp mặt bao giờ nhưng tôi vô cùng quen thuộc khi nghe nhạc tôi tên tuổi của nhà nhạc sĩ Phạm Đình Chương... Hình như trong tim tôi có một vết sẹo đáng nhớ của một người. Nhưng tôi ca hát trong tâm thức và một lúc nào, có chút xúc tác, bỗng vui cảm xúc như trôi theo suối, theo sông...

Rồi thì gian trôi, tôi lớn lên, vào đội nhạc rồi đi lính, đi tù, rồi vượt biên, rồi lưu lạc xuống quê, mãi thì gian khoảng thập niên 80 tôi mới gặp ông. Và hình như, cái vết sẹo đáng nhớ xưa mà tôi từng nghe từng nghe dường như không sai biệt mấy. Trong một buổi họp mặt văn nghệ ở quán Doanh Doanh của anh chú Thái Tú Hạp, ông hát bản nhạc mới sáng tác phần thể thơ Du Tử Lê “Đêm nhớ trăng Sài Gòn” và bản “Hạt bụi nào bay qua” thể thơ Thái Tú Hạp. Đáng ông ca giọng, nói chuyện có duyên với giai điệu thì đến biệt Bức Kịch Sân Tây, một lúc đó hát men đã ngấm. Ông hát rồi truy cập mạng và tôi đoán chừng phút giây ông đang trình diễn khi chính mình làm người nghe người hát một giây sống sống trình diễn khi tay vang điệu... Trong tim ông nhạc, có tâm sự thể bày. Trong lời ca, có mệnh mông như khung trời quá khứ...

Theo tài liệu của nhà nhạc sĩ Phạm Thành là con ruột ông thì nhà nhạc sĩ Phạm Đình Chương sinh ngày 14 tháng 11 năm 1929 tại Bình Mai. Quê nội ông ở Hà Nội và quê ngoại ở Sân Tây. Gia đình ông là một gia đình nghệ sĩ, thân phụ ông đánh đàn tranh rồi tuy tập trong khi thân mẫu ông chơi đàn bầu cũng rất hay. Thành ra nhà nhạc sĩ Lê Trọng Nguyễn, tác giả Nhạc Chiếu đã rất hiểu lý khi phát biểu rằng nhà nhạc sĩ Phạm Đình Chương đã biểu lộ đức tính nhạc tinh túy của âm điệu ngũ cung. Sống trong một gia đình nghệ sĩ “nòi” nhạc vậy thì họp thể đức tính nhạc tinh hoa của người nhạc dân tộc tính là chuyện dĩ nhiên...

Ông bắt đầu học nhạc lý từ khi còn thơ ấu. Lúc mới bắt đầu ông đã sáng tác bản nhạc đầu tay “Ra đi khi trời vừa sáng” với lời nhạc trong sáng nhịp điệu vui tươi thể bài viết còn nhiều người hát. Thí dụ như Đài phát thanh Little Sài Gòn ở Orange County đã dùng làm bản nhạc khi đầu tiên của chương trình “Chào bình minh” mới bắt đầu sáng.

Thì kháng chiến chống Pháp sau năm 1945, cũng như nhạc công chàng trai Hà Nội yêu nhạc, ông gia nhập vào các đoàn văn nghệ lưu động của Liên khu 4 và Liên khu 3. Ông đi đến nhiều nơi: Thanh Hóa, Nghệ An, Hà Tĩnh, Quảng Bình, Quảng Trị, Thừa Thiên... Thì kể này, ông sáng tác nhạc bài hát kích động tinh thần yêu nhạc, chấp nhận những khó khăn, có bóng dáng của chiến tranh nhưng không hề thù chém giết. Nhạc khúc “Đức Mùa” âm điệu vui tươi, chứa chan tình cảm với lòng tin tưởng vào tương lai. Trong khi nhạc bản nhạc cùng thời sáng tác như “Ngày Mùa” của Văn Cao, “Gánh Lúa” của Phạm Duy, hay “Dân Ca Lúa Vàng” của Mạnh Thy, thì lời ca tiếng nhạc có bóng dáng của chém giết chiến tranh hơn.

Nhà văn Mai Thảo khi còn sinh thời hay thường gặp gỡ với nhạc công ngày tháng đầy hào hứng của tuổi trẻ của nhạc thanh niên gặp ông và Phạm Đình Chương, vai đeo bọc đàn tay bút tay đàn rõ ràng với sinh hoạt văn nghệ thì kể toàn dân chúng gặp. Nhà văn Tiểu Tiểu trong hồi ký viết về các văn nghệ sĩ mà ông quen biết cũng nhắc đến quán cà phê của gia đình Ban Hạp Ca Thăng Long thuở trước. Về lưu di sản của sáng tác, tay đàn tay bút, thể điệu người đến núi rừng, sinh hoạt tuổi trẻ và tâm tình yêu nhạc đã thể hiện trong tiếng ca khúc của Phạm Đình Chương.

Sau chính sách Cải cách Ruộng Đất và nhạc công ngày rèn cán chày quân, bản mặt Công sứ đến

Phạm Đình Chông, nhạc công đờng âm nhạc

Tác Giả: Nguyễn Minh Trinh

Thứ Sáu, 02 Tháng 4 Năm 2010 17:32

Đến lúc đờng, ông và gia đình trở về thành và vào Sài Gòn sinh sống. Ở đây, ông cùng với anh ruột là nhạc sĩ Hoài Trung, chú ruột là ca sĩ Thái Hoàng, anh rể là nhạc sĩ Phạm Duy, em ruột là ca sĩ Thái Thanh lập thành Ban Hợp ca Thăng Long. Đôi khi còn tặng công đồng ca sĩ Khánh Ngọc. Ban hợp ca Thăng Long đã hoạt động liên tục trong suốt thời gian dài. Có khi trình diễn ở Hà Nội thì đổi tên là Ban Hợp ca Gió Nam với sự góp mặt của nhạc sĩ Nam Tiến (tức Trần Văn Trạch) Kể niềm nhớ ngày lưu diễn này nhạc sĩ Trần Văn Trạch đã nhắc đến và tâm sự nhiều lần trên các khi qua đời và coi như một kỷ niệm đẹp trong đời ca hát của người nghệ sĩ lão thành này.

Nhạc ngày ở miền Nam là nhạc ngày sáng tác sung mãn của ông. "Ly rượu mừng" bài hát vui tươi tràn đầy lạc quan, là lời chúc tốt đẹp nhân bản đã trở thành một bài hát mở đầu cho những buổi họp mặt của họu họt mới ngày ngày dòng đã mởy chốc năm về sau. Hay "Tiếng dân chài", theo lời kể của tác giả là một sáng tác tập thể mang trên bờ sông Mã khi mới kích sinh hoạt của những người dân chài ở đây.

Thời kỳ này Ban Hợp ca Thăng Long nổi tiếng đến nỗi bìa của giai phẩm xuân "Đời Mới" của nhà báo kiêm chính khách Trần Văn Ân có hình ban Thăng Long có hai cô Thái một cô Khánh (Thái Thanh, Thái Hoàng, Khánh Ngọc) phôi in thêm để có đủ số lượng bán.

Là linh hồn của Ban Thăng Long, nhạc sáng tác của ông đã góp phần làm rực rỡ những thành công vượt trội. Nhạc Sáng Rạng, nhạc Ra Đi Khi Trưa và Sáng, nhạc Tiếng Dân Chài, nhạc Bài Ca Tuổi Trẻ. Nhạc Anh Đi Chiên Dâu, nhạc Ly Rượu Mừng,... Nhạc bài hát đã thấm thía quen thuộc đến trở thành một phần đời sống của những người dân ở miền Nam Việt Nam.

Nhạc một gia số n to lớn của nhạc sĩ đời đời cho âm nhạc Việt Nam là truyện ca "Hội Trùng Dương". Theo Phạm Thành cho biết thì thời gian sáng tác để hoàn tất là bốn năm dòng đã. Những người đã xếp hàng "Hội Trùng Dương" ngang hàng với những "Truyện Ca Sông Lô" của Văn Cao hay "Hòn Vọng Phu" của Lê Thước, những người nổi tiếng và những khát vọng của dân tộc được thể hiện. Sáng tác trong thời gian đất nước chia đôi, ông mượn nói lên cái tâm tư Bắc Nam là một và những dòng sông rồi cũng xuôi về biển M. Sông Hoàng, với thao thiết âm thanh Quan Họ. Sông Hoàng, với đờng vọng giông hò mái đờy xếp thềm kinh. Sông Cửu Long, với tiếng dân ca một một. Tất cả, trên nền lời để thành tiếng hát đầy tình yêu dân tộc và trong sáng. Thấp thoáng trong nét nhạc, lời ca là sự lạc quan của những người tin tưởng vào tương lai của đất nước.

Năm 1967, ông nhận tập chức và đi du lịch phòng trà Đêm Mùa Hoàng (cũng là tên của một khúc mà ông phụ nhạc tập thể của Thanh Tâm Tuyển). Nhạc sáng tác nổi danh của ông và sự trình diễn điêu luyện của Ban Hợp ca Thăng Long đã biến phòng trà này một chỗ nổi tiếng nhất và là nơi tập thể của những nghệ sĩ hàng đầu của đô thành Sài Gòn.

Trong nhạc Phạm Đình Chông, thì ca đóng một vai trò quan trọng. Hình như bất ngờ một sự đổi mới của thi sĩ, nhạc đã tháp cánh cho thơ vút cao. Nhạc với những của Đình Hùng, Hoàng Anh Tuấn, Thanh Tâm Tuyển, Nguyễn Sa, Quang Dũng, Trần d. T.,... trước năm 1975 hay Du Tử Lê, Kim Tuấn, Thái Tú Hạp, ... sau năm 1975 họ người đã thành nhạc ca khúc có sự lôi cuốn mạnh mẽ và nói lên những tâm tư của thời đại. Thơ, với chất lãng mạn sâu sắc, hợp cùng âm điệu của nhạc để thành những lời liên tục những nhạc cụ tình, nhạc phụ những người. Để rồi có sự chia sẻ với suy nghĩ, với ngôn ngữ, với thanh âm, đã mở rộng đi xa đến với với họ

nhog c a ngõ này, nhog chân tr i kia...

Nhoc sĩ Vũ Thành đã có n nhon xét r og pho tho nh Pho m đình Chong t bài tho “T Tình D i Hoa” c a Đình Hùng thành “Mog D i Hoa” là vi c hình thành m t “tuy t tác đáng ph c”. Nhoc sĩ khéo léo pho toàn b bài tho v i m t ngôn ng óng m m t tr tình và k thu t chuy n âm tuy t di u. Nho t là, ch t lãng m n đ c gi nguyên n u không nói là tăng thêm b i ph n.

M t tr og h p khác, ông đã pho thành công nhog bài tho c a thi sĩ Thanh Tâm Tuy n. Nhi u nhoc sĩ nhon xét r og pho nhog bài tho t do, âm đ i u phóng túng, v i nhi u v n tr c, nh tho Thanh Tâm Tuy n không ph i là vi c d dàng. Tho mà, v i D Tâm Khúc, v i Bài Ng i Ca Tình Yêu, v i Đêm M u H ng, cái ý tho c m đ c nhog khó di n t b ng l i đã đ c truy n c m tr n v n. Tho , đ i g n t i h n đ i t og và b ng nh p đ i u l i cu n ng i nghe v i ngh thu t riêng c a nh p c u âm đ i u. Không bi t thành công này có ph i b t ngu n t s đ ng c m gi a thi sĩ và nhoc sĩ qua m i thâm giao lâu đ i chng?

Bi n c tháng t năm 1975 khi n ông ph i làm nhân chog cho m t cu c đ i đ i. S ng Saigòn nhog năm tháng ngh t tho r i sau cùng ông và gia đình v t bi n năm 1979 r i sang đ nh c x ng i. Đ i s ng thúc bách c a sinh k không làm ông ng ng sáng tác.

Tâm s m t ng i l u l c ch t ng t n i ni m khi n cho ông c m tho y g n g i v i nhog v n tho c a thi sĩ Du T Lê. Nhog bài tho nh “Khi tôi ch t hãy mang tôi ra bi n”, “Đêm, nh trắng Sài gòn”, hay “Quê h ng là ng i đó” đ c pho nhoc trong s chia s y. Quê h ng m i đây mà đã cách bi t ngàn trùng. Nhog không gian, tho i gian đã xa m t hút nhog sao còn g n g i. Tâm s chúng ta đôi khi khác nhau nhog v n cùng m u s . M u s c a m t tho i đ i l u vong.

Có l trong nhog nhà tho , Du T Lê là ng i có duyên v i các nhoc sĩ nh t cũng nh thi sĩ Đình Hùng tho i tr c. G n m t trăm bài tho đ c pho nhoc v i r t nhi u ca khúc g n nh “b t t “ ph i là m t hi n t og trong đ i s ng văn h c Vi t Nam.

Nhà văn Mai Tho đã vi t v ng i b n tâm giao c a mình v i đ n chog t nhog tài năng âm nhoc kh t n:

“... Trên m t t m cao h n, thu n túy nhoc lý và nhoc tính h n, nhog đ i m xu t s c c a c i nhoc, nét nhoc Pho m Đình Chong cũng đ c nhog ki n tho c có tho m quy n h t l i khen ng i. Nh m t nhon xét t og quát c a nhoc sĩ Nghiêm Phú Phi. Là đ ng nét c a âm đ i u (ligne melodique) cách tho hòa âm, ti t đ i u và b c c t khúc, m t nào Pho m Đình Chong cũng cao sang, đ iu luy n và thu n ph c. Cao và sang nhog không khó không xa r t h p r t g n v i tâm h n đ i chúng. Nh m t phân tích tóm g n c a nhoc sĩ Lê tr ng Nguy n.

Là Pho m Đình Chong x đ ng ngũ cung tài gi i, c u trúc và k thu t nhoc hi n đ i, ti n ti n nhog v n gi đ c âm đ i u, y u tính (essence) và tâm h n Vi t Nam... “

Riêng tôi, qua h n sáu ch c ca khúc cho m t kho ng h n b n m i lăm năm sáng tác, tôi đã nhìn tho y rõ m t vóc dáng nhoc sĩ n. Là ng i ng i ca tình yêu, v i nhog ca khúc đ đ i : Mog D i Hoa, Ng i Ca Tình Yêu, Ng i Đi Qua Đ i Tôi, M u K Ni m,... Là ng i yêu quê h ng, tin t og vào t og lai dân t c, v i Ti ng Dân Chài, v i Đ c Mùa, v i tr og ca H i

Phạm Đình Chương, nhạc công đờng âm nhạc

Tác Giả: Nguyễn Mạnh Trinh

Thứ Sáu, 02 Tháng 4 Năm 2010 17:32

Trùng Dờng, ... Là ngườ i l u c tha hờng, nh v ch n cũ nhà x a, v i M a Sài Gòn, M a Hà N i, v i Đêm, Nh Trắng Sài Gòn, v i Khi Tôi Ch t Hầy Mang Tôi ra Bi n, ... Là ngườ i nh c sĩ yêu đ i mang nh ng bài ca t i th m v i Sáng Rờng, v i Trăng Rờng, v i Ra Đi Khi Tr i V a Sáng, ... T t c , thành m t vóc dáng âm nh c đa di n. m t nào, cũng là đ c s c. c i nào, cũng là khai phá b c chân. M i m i, là nh ng hi n l ng ngh thu t, nh ng đ ng công tinh vi. Âm nh c và đ i s ng có nh ng b tíc đ thành m t nh t quán cho sáng tác.

Dù nh c sĩ đã qua đ i vào năm 1991, nh ng tu i th c a nh ng ca khúc h u nh b t t s còn dài h n r t nhi u 62 tu i hờng th . Đã có nh ng chờng trình hát và tờng ni m c nh c sĩ. Đã có nh ng ca khúc đ c trình bày nh m t cách th c m t nh ng công trình mà có ngườ i g i là nh ng bông hoa tô đi m cho đ i.

Ngày tr c, c Tiên Đi n Nguyễn Du đã than th rờng “b t tri tam bách đ niên h u, thiên h thùy nhân kh p T Nh .” Bây gi , v i nh ng c i nh c nh Phạm Đình Chương, có l đ n vài th k sau v n còn đ ng v ng nh ng ca khúc nh H i Trùng Dờng hay M ng D i Hoa chẳng? Có th l m ch sao không? Đã g n n a th k r i mà l i nh c v n xanh và bóng mát v n t a cùng trên quê hờng mà âm đ i u còn vang xa ra trên ph n đ t mà con dân Vi t nam sinh s ng trên toàn th gi i !!!